

368 с. (Б-ка журн. «Початкове навчання». Вип. 5 (29)).

6. Пістун Т. В. «Свою Україну любить...». Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 176 с.

7. Михайленко Л. В., Реброва І. М., Сушко В. А., Лагунова Т. І. Найцікавіше про

Україну: ілюстроване енциклопедичне видання. Харків: Торнадо, 2007. 96 с.: іл.

8. Стребна О. В. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи: посібник / О. В. Стребна, А. О. Соценко. Харків: Основа, 2005. 174 с.

DOI: 10.30840/2413-7065.1(70).2019.164375

ТВЕРДУН Ганна Миколаївна

вчителька початкових класів Берестівського НВК «ЗОШ I-III ступенів – ДНЗ» Дубровицького району Рівненської області (Звання – старший вчитель)

Конспект уроку з предмета «Я у світі» у 4 класі

Тема. Роль сім'ї у моєму житті. Мій родовід

Мета: розширення і поглиблення уявлення дітей про сім'ю, родину, рід, їх значення в житті людини; навчити складати «родовідне дерево»; пробуджувати інтерес до історії свого народу, сім'ї; розвивати активність, мислення, творчу уяву; виховувати почуття любові й поваги до сім'ї, родини, роду, гордості за свій народ.

Обладнання: таблиці, картинки, вставка фотографій «Моя сім'я», макет родовідного дерева, запис пісні «Родина», мультимедійна презентація.

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності

У мене в руках цікава скринька. У ній – найцінніший скарб планети Земля. Хто з вас хоче його побачити, може зазирнути, але поки що не розповідати, кого ви там побачили, аж доки всі найцікавіші та найсміливіші не зазирнуть до скриньки (під музику діти почергово заглядають до скриньки, на дні якої – дзеркало).

– То кого ви побачили на дні скриньки?

– Так, ви побачили кожен себе, і саме такої людини, як ви, більше на цій землі немає і не буде.

А що дитині треба?
Дім красивий, білий,
І, як світлий образ,
Мамин погляд добрий,
Й батька дорогого
Чути добре слово.
А ще б гарно мати
І сестру, і брата.

– Про кого йдеться у вірші?

– Про що мріє дитина?

II. Повідомлення теми та мети уроку

– Діти, сьогодні у нас дуже цікавий урок. Його тему ви дізнаєтесь, коли розгадаєте ребуси.

Розв'язування ребусів

7 'Я Р і а Р і Д Родо ”

(Діти називають слова, а вчитель викладає тему з табличок).

Ми будемо говорити про те, що кожна людина любить і шанує. Поговоримо про сім'ю.

Девізом нашого уроку будуть слова:

*Домашнє вогнище родинне,
Оселя наша і сім'я.*

Вправа « Очікування»

- Що ж ми маємо з'ясувати на уроці?
- Чого він навчить кожного з нас?

(Діти відповідають, а вчитель уточнює, додає, будує схему).

ІІІ. Сприймання та усвідомлення навчального матеріалу

1. Розповідь з елементами бесіди про сім'ю, родину, рід

З кого складається сім'я? (Відповіді дітей).

Отже, сім'я складається з мами, тата і дітей. Можна ще висловитись так: з батьків та дітей. Давайте прислухаємось до того, як звучить слово «сім'я». Що ви чуєте?

Чуються два слова «сім» і «я». Сім'я складається з багатьох людей: з дітей, мами і тата. У ваших батьків теж є батьки. Як ви їх називаєте?

Ваші бабусі і дідусі колись теж були маленькими і в них теж були свої батьки. А чи знаєте ви, як вам їх називати? (Прабабусі й прадідусі).

І у них теж були свої мама і тато, бабусі. Всі – і бабусі, і дідусі, і прабабусі, і прадідусі, їхні батьки і батьки їхніх батьків – є ваш рід.

Висновок: що таке сім'я?

– Сучасні українські сім'ї живуть родинами, тобто разом з дідусем, бабусяю або з кимось із родичів.

– Що таке родина? (Група людей, яка складається з батька, матері, дітей, бабусі і дідуся, інших родичів, які живуть разом).

– А що таке рід? (Кілька поколінь, які походять від одного предка).

Звернімося до «Довідкового бюро».

Виступ «Довідкового бюро»

Родина – група людей, яка складається з батька, матері, дітей, бабусі, дідуся, інших родичів, які живуть разом.

Рід – кілька родин, що походять від одного предка. Тобто до складу роду входять кілька родин, родичі, рідня. А вже рід до роду – це народ.

– А зараз подумайте, що один рід відрізняє від іншого? Не знаєте? Тоді простіше запитання. Якщо одного хлопчика звать Сашко і другого – Сашко, то чим ми їх відрізняємо? (Відповідь дітей). Так, за прізвищем. А звідки воно взялося? Вірно: від батьків. А вони його отримали від своїх батьків. Прізвище є ознакою роду. Ми можемо сказати: рід Грициків, рід Гузів... Хто продовжить далі? (Діти ланцюжком продовжують).

2. Відгадування загадок

Тобі належить, а всі користуються.

А відгадайте-но, що я таке?

Всі хочуть, як народиться дитина,

Щоб я було красиве і дзвінке,

Бо носить мене все життя людина.

Так, у цих загадках йдеться про ім'я.

У кожного з вас є своє ім'я, прізвище, по батькові. Ім'я своїй дитині батьки вибирають самі, за бажанням, а прізвище переходить від діда до батька, від батька до сина.

Адже батько – голова сім'ї і продовжувач роду. До імені дитини додається ім'я батька. Тож давайте з вами «познайомимось». (Діти називають прізвище, ім'я та по батькові).

3. Фізкультхвилинка для пальчиків

Оцей пальчик – мій дідусь,

Цей – моя бабуся,

Оцей пальчик – мій татусь,

Цей – моя матуся,

А цей пальчик – оце я!

А це – вся моя сім'я.

4. Виведення формули «Щаслива сім'я»

– Діти, як ви розумієте, яка сім'я щаслива?

Робота в парах

Перед кожною групою є таблиця, діти мають вибрати слова, що заважають щастю сім'ї.

добробут пошана вірність
затишок виховання кохання
порада байдужість турбота
сварка повага піклування
допомога розуміння зрада

Прибрали непотрібне й одержали таку формулу-павутинку.

5. Створення квітки «Мої обов'язки в сім'ї»

Діти записують на пелюстках свої обов'язки в сім'ї, потім створюють квітку.

6. Робота з оповіданням В. Осєвої «Сім'я у нас одна»

а) Самостійне читання тексту учнями.

СІМ'Я У НАС ОДНА

Левко завжди допомагав мамі. Він і посуд мив після обіду, і в кімнаті прибирав. Але якось на хлопчика напала лінь. День, другий минув, а Левко не допомагає мамі. Тут і неділя настала. Батько каже за обідом:

– Погано наша сім'я працювала. Не підемо сьогодні нікуди. От тільки шкода маму. Весь тиждень у полі та вдома працювала. І сестричку Таню шкода. Хороші оцінки принесла. Та і я теж цілий тиждень працював на фабриці.

Левко почервонів та й говорить:

– Ну, й ідіть самі! А я з кицькою залишусь.

– Та ні вже, куди ми підемо, – відповідає батько, – адже сім'я у нас одна. Усі одне за одного відповідаємо.

б) Бесіда за змістом оповідання.

– Як поведився Левко спочатку?

– Що з ним трапилося?

– Хто працював старанно у родині?

– Як тато відреагував на репліку

Левка: «Ну, й ідіть самі. А я з кицькою залишусь!»?

– Чого вчить це оповідання?

7. Розповідь з елементами бесіди про родовідне дерево

Річка вмирає без джерел,
Дерева сохнуть без коріння,
У ріднім краї ти – орел,
Твій родовід тут покоління.

– Річки немає без джерел. Дерев – без коріння, людини – без свого роду, без батьків. Адже ми народились і живемо в Україні, тут живуть наші батьки, дідуся, бабусі. Значить, родовід наш тут, в Україні.

З роду в рід кладе життя мости,
Без коріння саду не цвісти,
Без стремління човен не пливе,
Без коріння сохне все живе.

– Як дерево тримається на корінні, так і кожен рід тримається на найстарших його членах, бо саме вони мають великий життєвий досвід. Традиційно історію роду показують у вигляді дерева. Коріння – це наші предки. У ньому наше минуле, пам'ять.

Стовбур – дідуся та бабусі.

Міцні гілки – ваші батьки.

Відростки – їхні брати і сестри.

Листочки – це ви, їхні діти.

Ми побачили, як «ведеться рід» від найстарших до найменших – це і є родовід. Люди завжди берегли пам'ять про своїх прадідів. Дехто міг нарахувати сім або більше поколінь свого роду.

Презентація власного «родовідного дерева»

Людське безсмертя з роду до роду

Увись росте з коріння родоводу.

І тільки той, у кого серце чуле,

Хто знає, береже минуле,

Лиш той майбутнє вивершить прекрасне.

Тож не даймо всохнути «родовідному дереву» нашого народу!

Візьмемо ваші деревця й посадимо з них сад: рід до роду.

(Під запис пісні «Родина» діти «саджують» свої «родовідні деревця»).

Робота з прислів'ями

IV. Узагальнення та систематизація знань учнів

- Чи виправдались наші сподівання?
- Що таке сім'я?
- Чим відрізняється сім'я від рідні?
- Чому треба піклуватися про членів сім'ї?

V. Підсумок уроку

Держава – це велика сім'я, а сім'я – це маленька держава і тримається вона на любові. Діти, подивіться, яка квітуча і чудова наша Україна! Родина до родини – народ. Ми з вами всі – український народ, який складається з родин малих і великих, дружніх і працьовитих. Як могутня ріка бере силу з малих джерел, так і наша культура збагачується маленькими родинками. Сім'я є осередком любові й тепла для дитини, дає їй уявлення про доброту, мораль, культуру поведінки.

DOI: 10.30840/2413-7065.1(70).2019.164404

ЧЕБОТАР Оксана Олександрівна

вчителька української мови та літератури, українознавства

Котелівського навчально-виховного комплексу Новоселицького району Чернівецької області

Урок з українознавства для учнів 5 класу

Тема. Календарно-обрядовий цикл українців як пам'ять тисячоліть та гарант існування народу в майбутньому

Мета: ознайомити учнів з найдавнішими формами духовної культури українського народу – звичаями та обрядами, дослідити їх характер та відмінності; розширити знання учнів про осінній, зимовий, літній цикли календарних обрядів українців, розкрити зміст свят; відроджувати звичаї та традиції нашого народу, примножувати їх, розвивати фантазію, уяву, творчість, пам'ять, логічне мислення, інтерес до традицій та звичаїв пращурів; виховувати в учнів глибоке почуття любові до свого народу, його славних традицій, прагнення відроджувати обрядовість свят.

Тип уроку: комбінований

Форма уроку: дослідження

Обладнання: головоломка; картки з прислів'ями; приказки; ребуси; пісні «Коляда», «Щедрівка», «Веснянка», «Козацькому роду – нема переводу»; відео-сюжет «Обряд Івана Купала»; ілюстрації; кросворди; презентація; робочий зошит.

Епіграф: Шануй звичаї і традиції своїх батьків, бо це твоя сила і краса!

Народна творчість

Хід уроку

- 1. Організаційна частина**
- 2. Мотивація навчальної діяльності, актуалізація опорних знань**

2.1. Вступне слово вчителя

Слов'янські народи мають величезну духовну та культурну спадщину, яка складається зі звичаїв, традицій,